Analýza stavu lesních porostů před požárem

v NP Č. Švýcarsko, , 3.4. 2023

Ing. Martin Klewar a kol.

PARLAMENT ČESKÉ REPUBLIKY
POSLANECKÁ SNĚMOVNA

ČAZV ČESKÁ AKADEMIE ZEMĚDĚLSKÝCH VĚD

SDRUŽENÍ PRO ROZVOJ ŠLUKNOVSKA

Národní park České Švýcarsko - 79,23 km^2

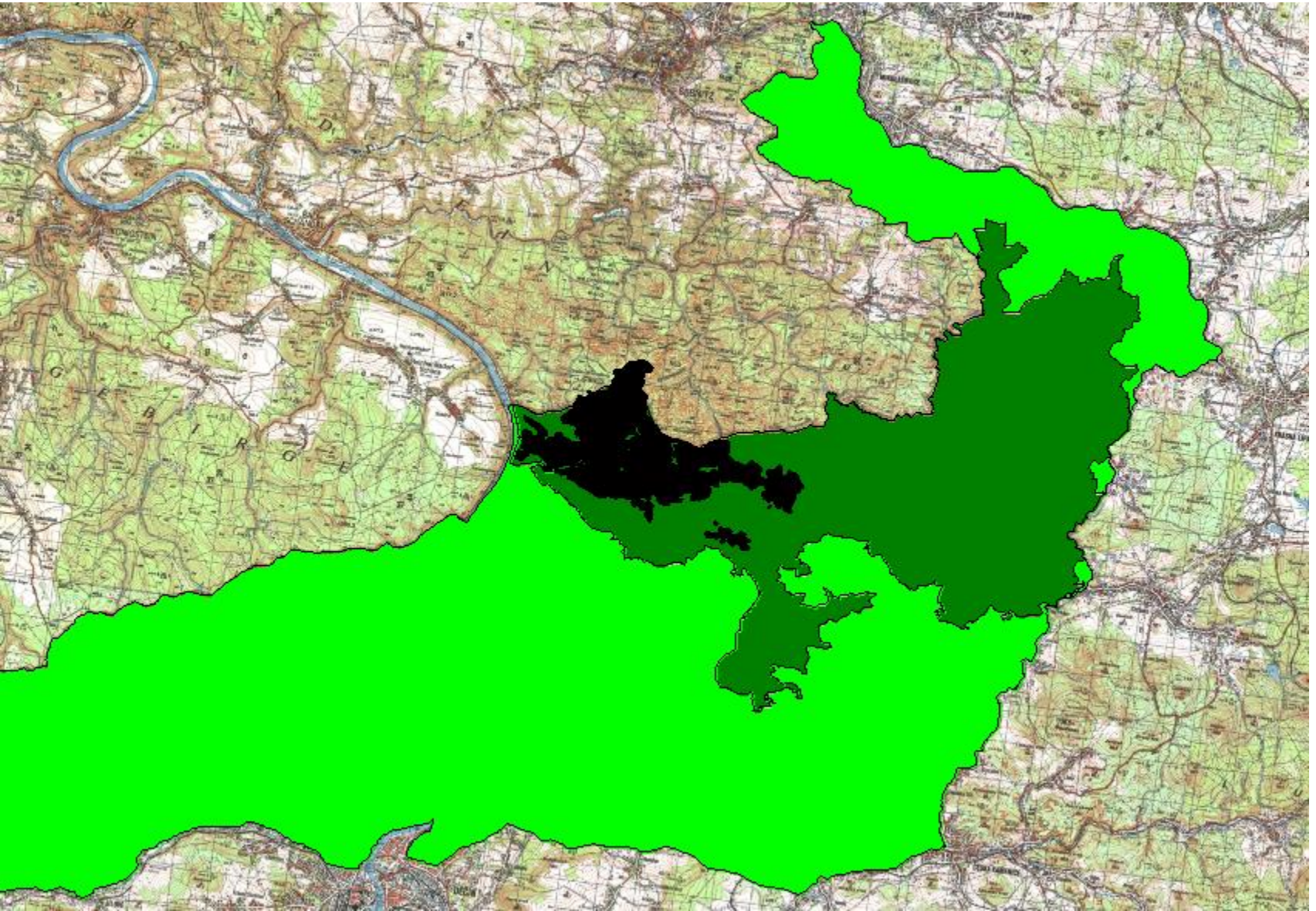

- vznik 1. ledna 2000
- Lesnické zásahy proti kůrovci do 2017 (novela zákona 114 Sb.)
- 2019 úplné upuštění od asanace odumřelé hmoty (biodiverzita !)
- 2022 požár 1100 ha
- 2/2023 obhajoba požáru jako procesu prospívajícímu přírodě

Ovlivnil požár stav lesa,
kůrovec či globální změna?

Národní park (NP) České Švýcarsko je územím s vysokou lesnatostí (96 %) a minimem sídelních útvarů. Většina lesních porostů na území NP byla v minulosti založena jako lesy hospodářské za účelem zisku dřevní hmoty. Způsob a intenzita současného lesnického managementu je reakcí na aktuální stav lesa, který je do značné míry výsledkem zalesnění rozsáhlých kalamitních ploch vzniklých v 1. polovině 20. století a následného hospodaření. Hlavní charakteristikou aktuálního stavu lesa je výrazná dominance stanovištně nepůvodního smrku ztepilého na převážné ploše NP, který je rozšířen na 60 % plochy a tvoří 70 % zásoby. Je zastoupen především v jednoetážových monokulturách ve věku 61–100 let (3 375 ha, 44 % území NP). Smrk je v území stanovištně původní zejména v roklích s inverzním mikroklimatem. Geograficky nepůvodní dřeviny jsou zastoupeny především ve východní části národního parku (vejmutovka, modřín evropský, douglaska tisolistá, dub červený). Lesy přírodě blízké rostou ostrůvkovitě zejména v podobě bučin na čedičových elevacích a v podobě reliktních borů

ochrana přírody

- **2010 - dominance stanovištně (!) nepůvodního *Picea abies Karst. 70% zásoby, 60% plochy, 3.375 ha***
- ***obecná druhová chudoba, extrémní lokality, skalní výchozy matečné horniny***
- ***mimořádná labilita lesních porostů (dtto předmluva k lesnímu zákonu)***

Edafické kategorie

rozdělení souší před požárem v ploše požáru

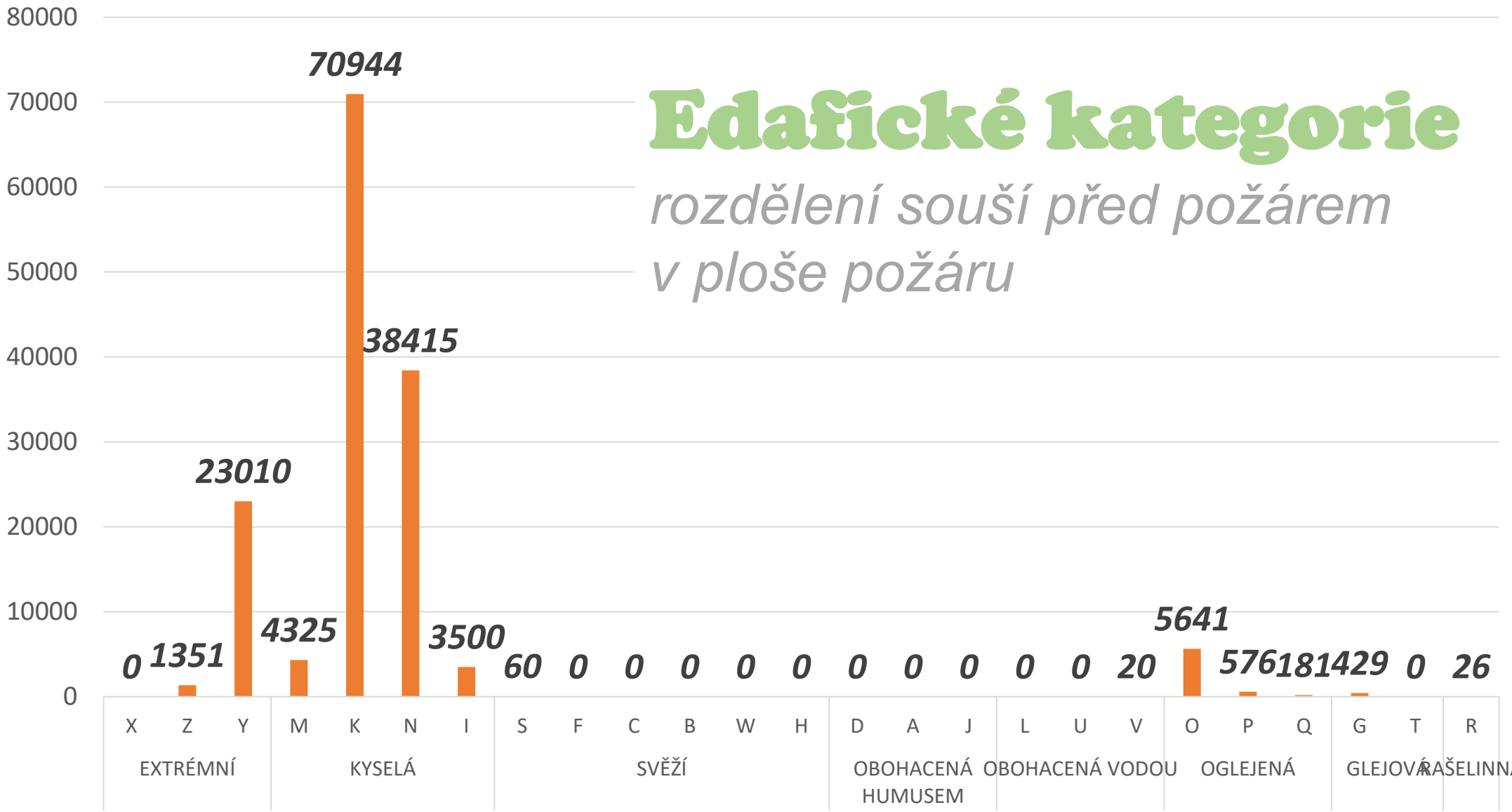

ZÁSOBA dřevin

v ploše požáru

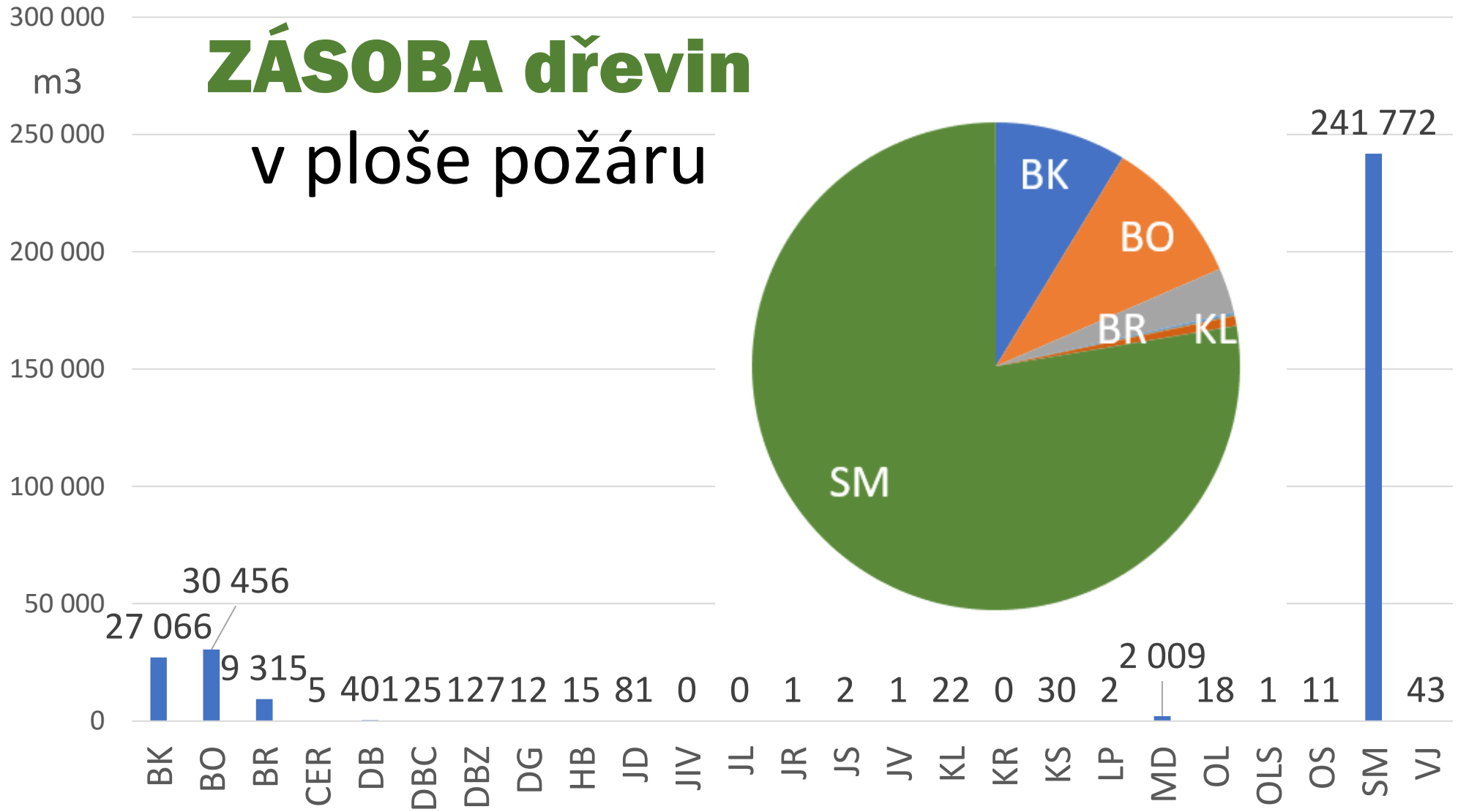

metoda hodnocení - dtto

ÚHÚL Brandýs nad Labem

pobočka České Budějovice

funkční úkol Ministerstva zemědělství:

„Zhodnocení šíření lýkožrouta smrkového z NP Šumava do okolních lesních porostů v rámci ČR“

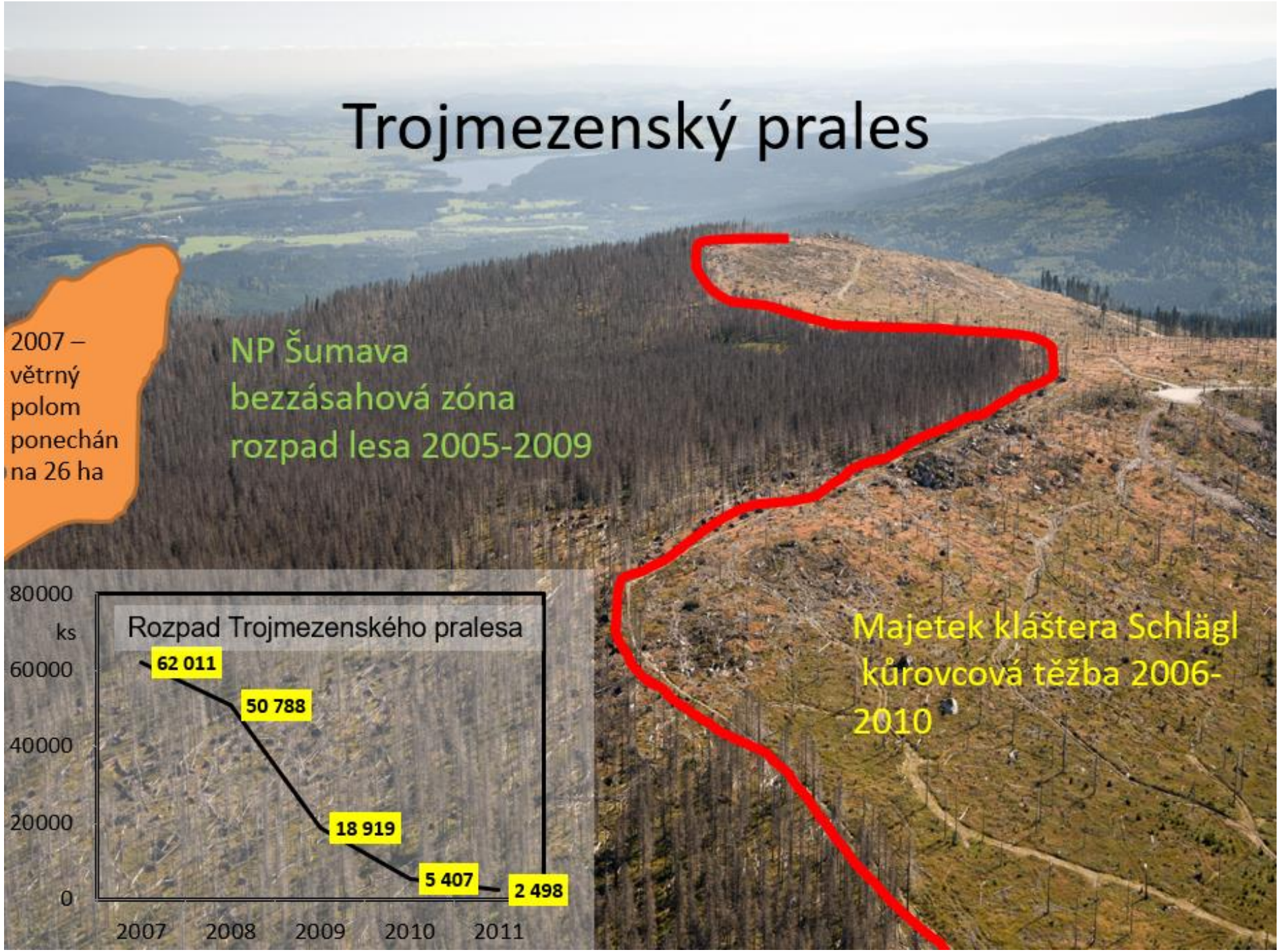
Trojmezenský prales
2007 – větrný polom ponechán na 26 ha
NP Šumava
bezzásahová zóna
rozpad lesa 2005-2009
Majetek kláštera Schlägl
kůrovcová těžba 2006-2010
Rozpad Trojmezenského pralesa
ks
80000
60000
40000
20000
0
62 011
50 788
18 919
5 407
2 498
2007
2008
2009
2010
2011

Mapová zobrazení

Stojící kůrovcové souše a ležící neasanovaný polom v rámci NPŠ

období 1994 - 2011

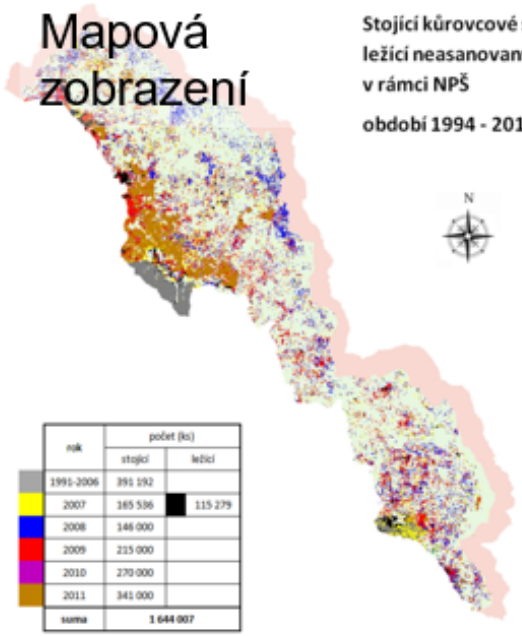

rok	počet (ks)	
	stojící	ležící
1991-2006	391 192	
2007	165 536	115 279
2008	146 000	
2009	215 000	
2010	270 000	
2011	341 000	
suma	1 644 007	

Stojící kůrovcové souše v Obalové zóně,

období 2005 - 2011

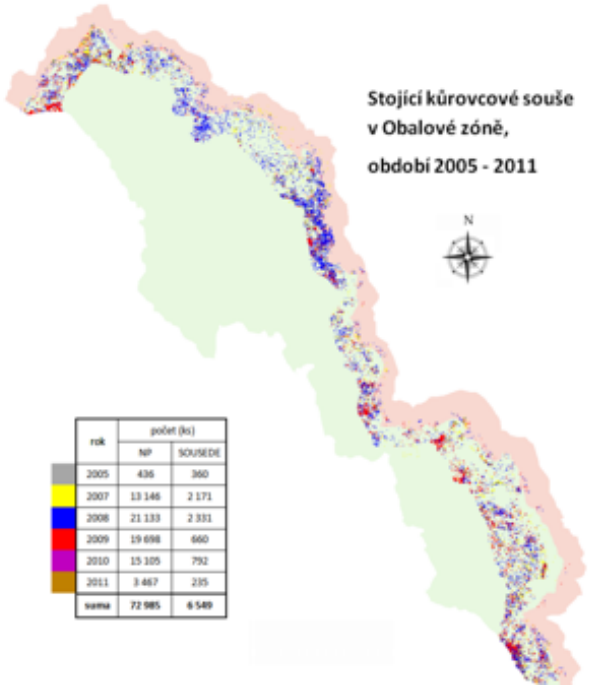

rok	počet (ks)	
	NP	SOUSEDE
2005	436	360
2007	13 146	2 171
2008	21 133	2 331
2009	19 698	660
2010	15 105	792
2011	3 467	235
suma	72 985	6 549

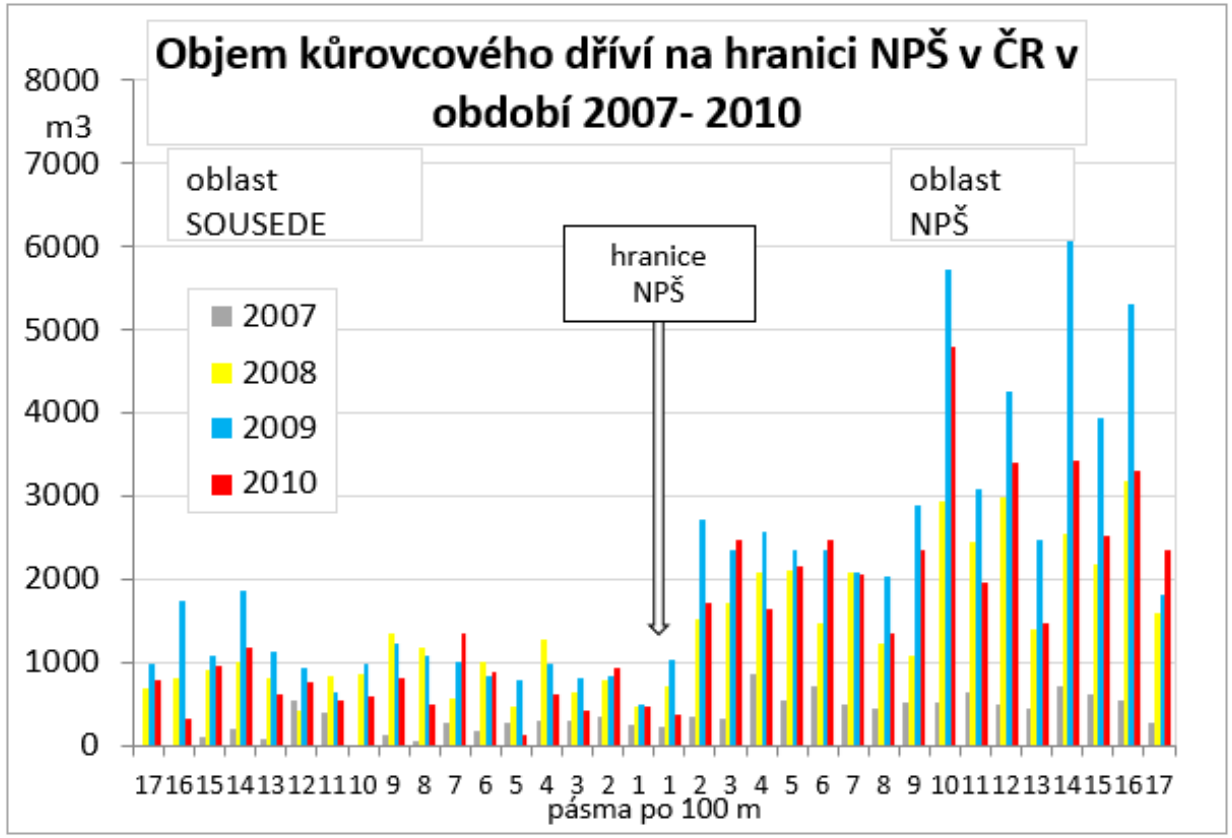

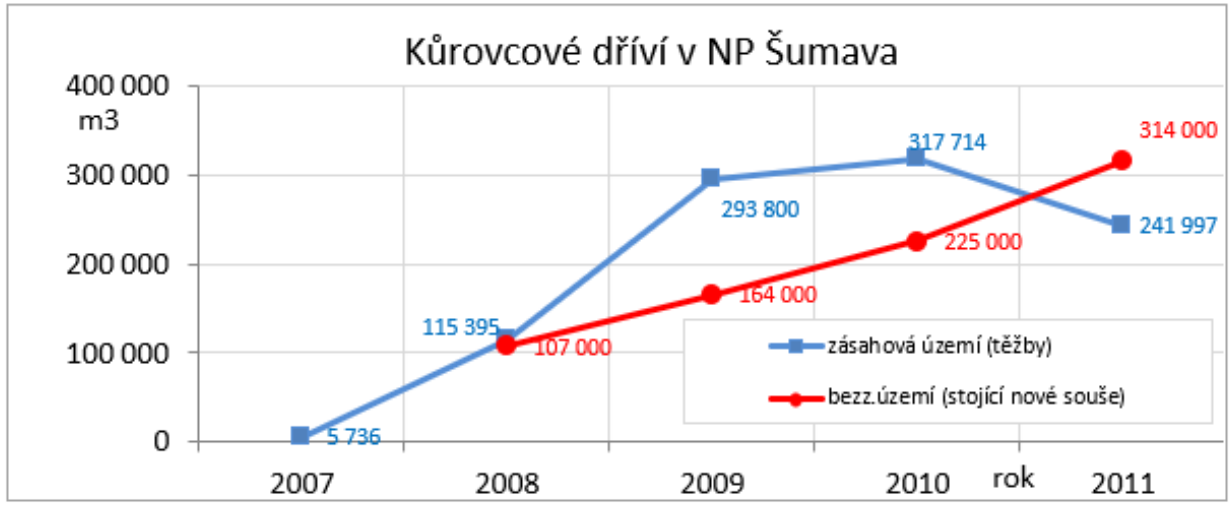

Propojení databáze souší s databází Lesního hospodářského plánu

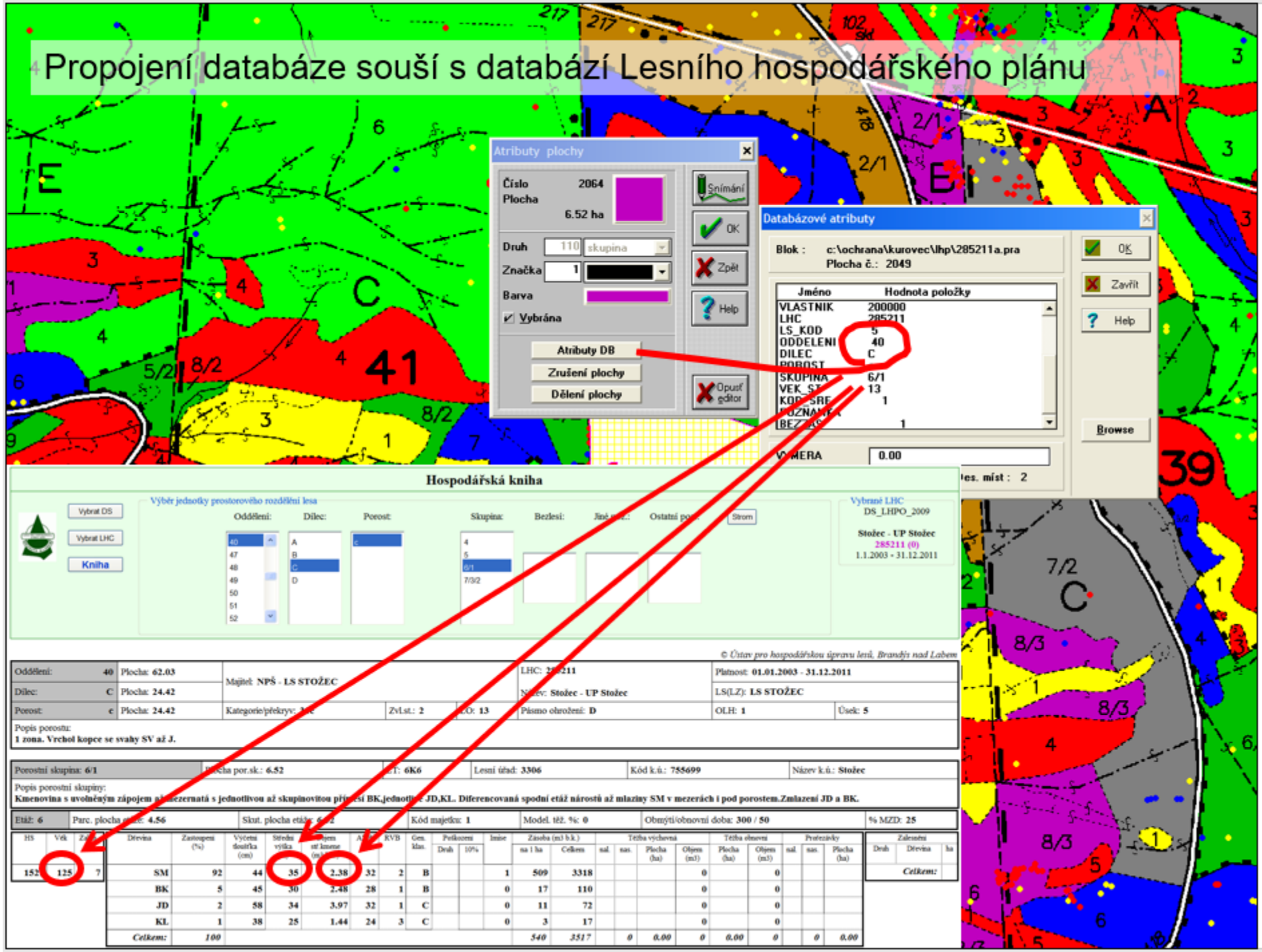

...a jak to bylo v NP České Švýcarsko?

Elb-
user
18
ona
19
20
kůl
smrk
bor
24
2
0,20
10
cel.
28
30-11
99
Kamenice
8
12-10
60
Hřensko
14
8
14-9
0,65

2015

2022-05

2022-09

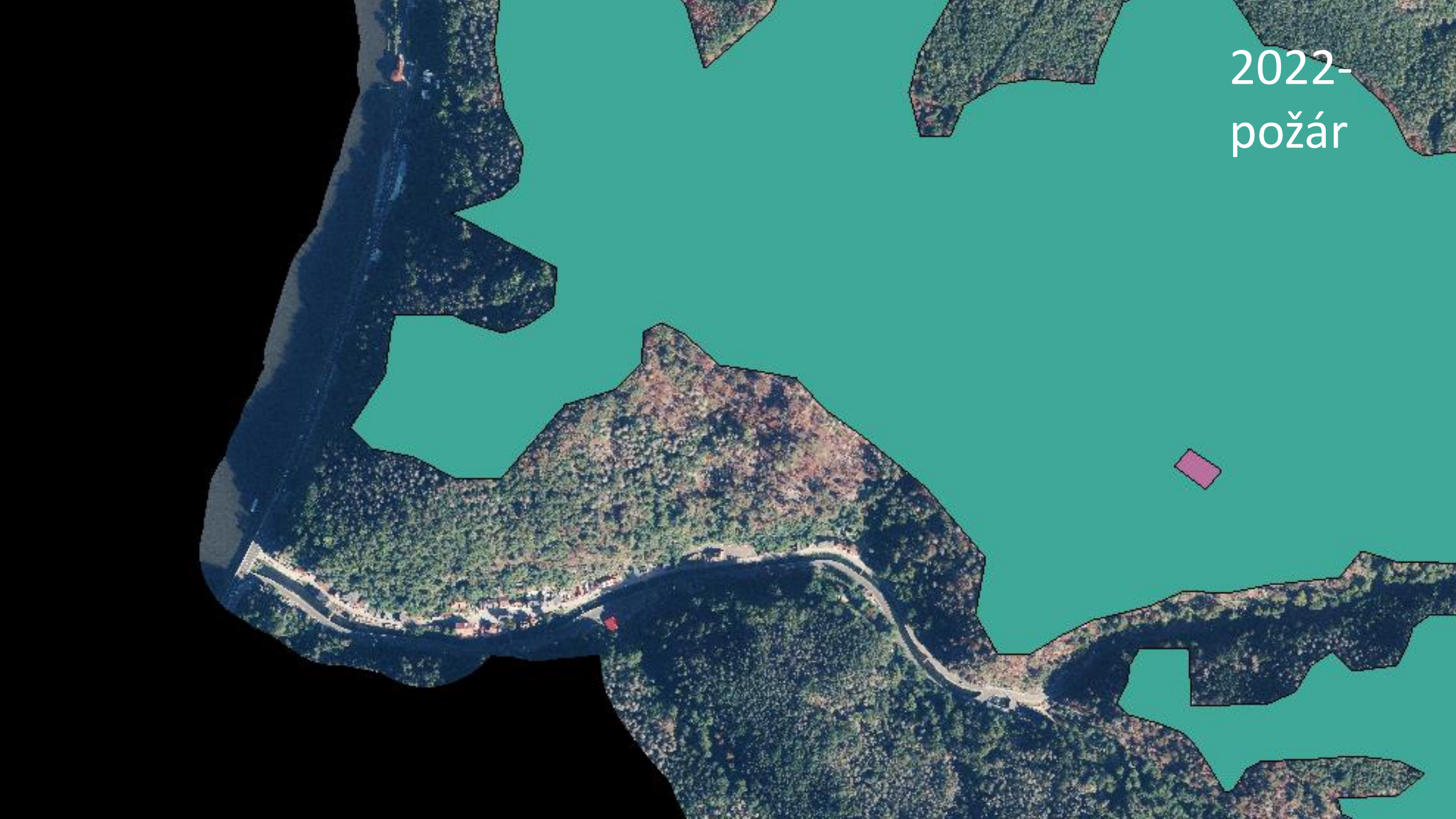
2022-
požár

Cel.
28
30-11
99
Kamenica
12-10
8
60
0.20

459.2
Stříbrné stěny

2015

2022-05

2022-09

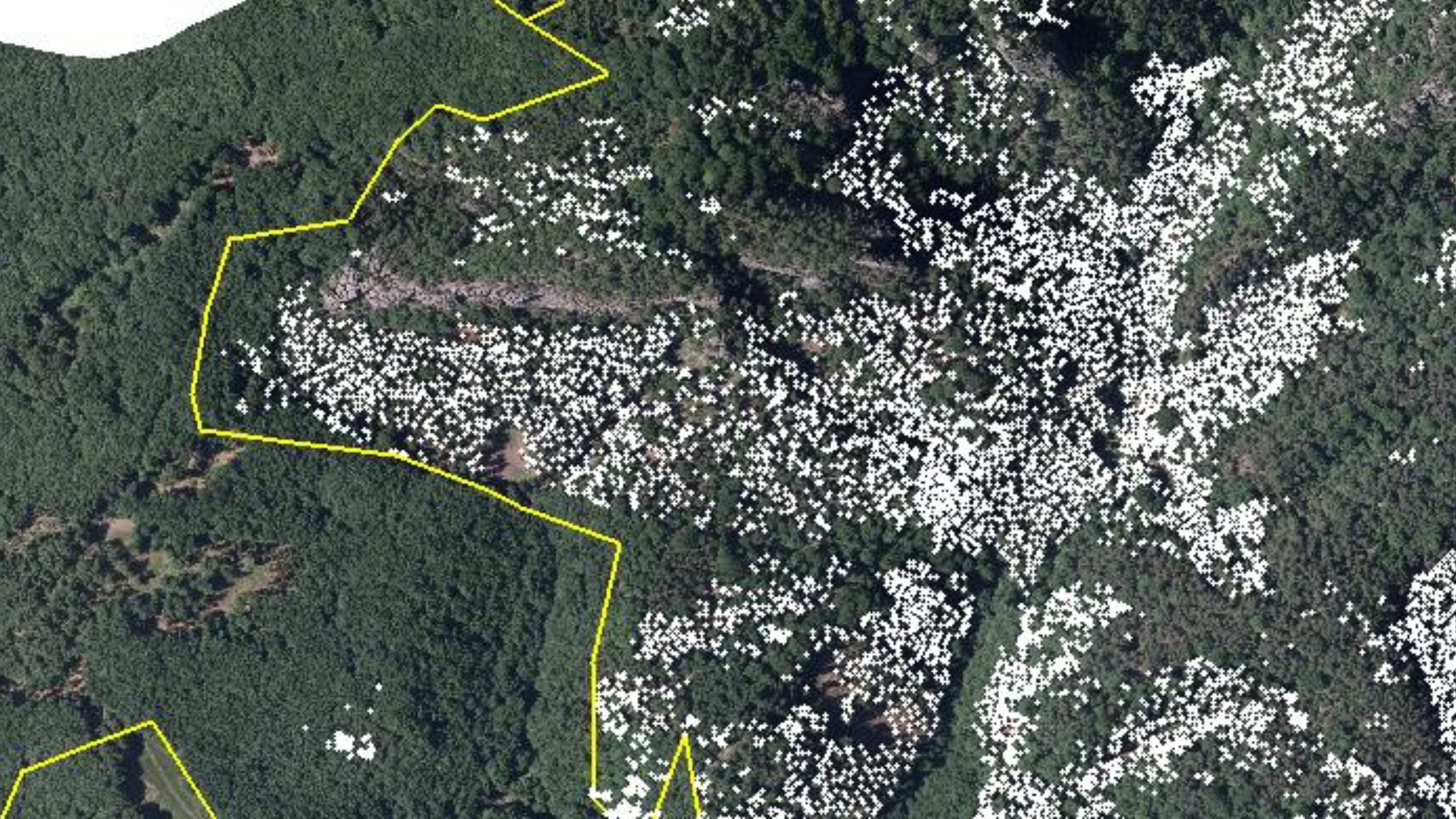

Pravčická brána
441,6
hot.
461,8
Tři prameny
Kobylka
455,5

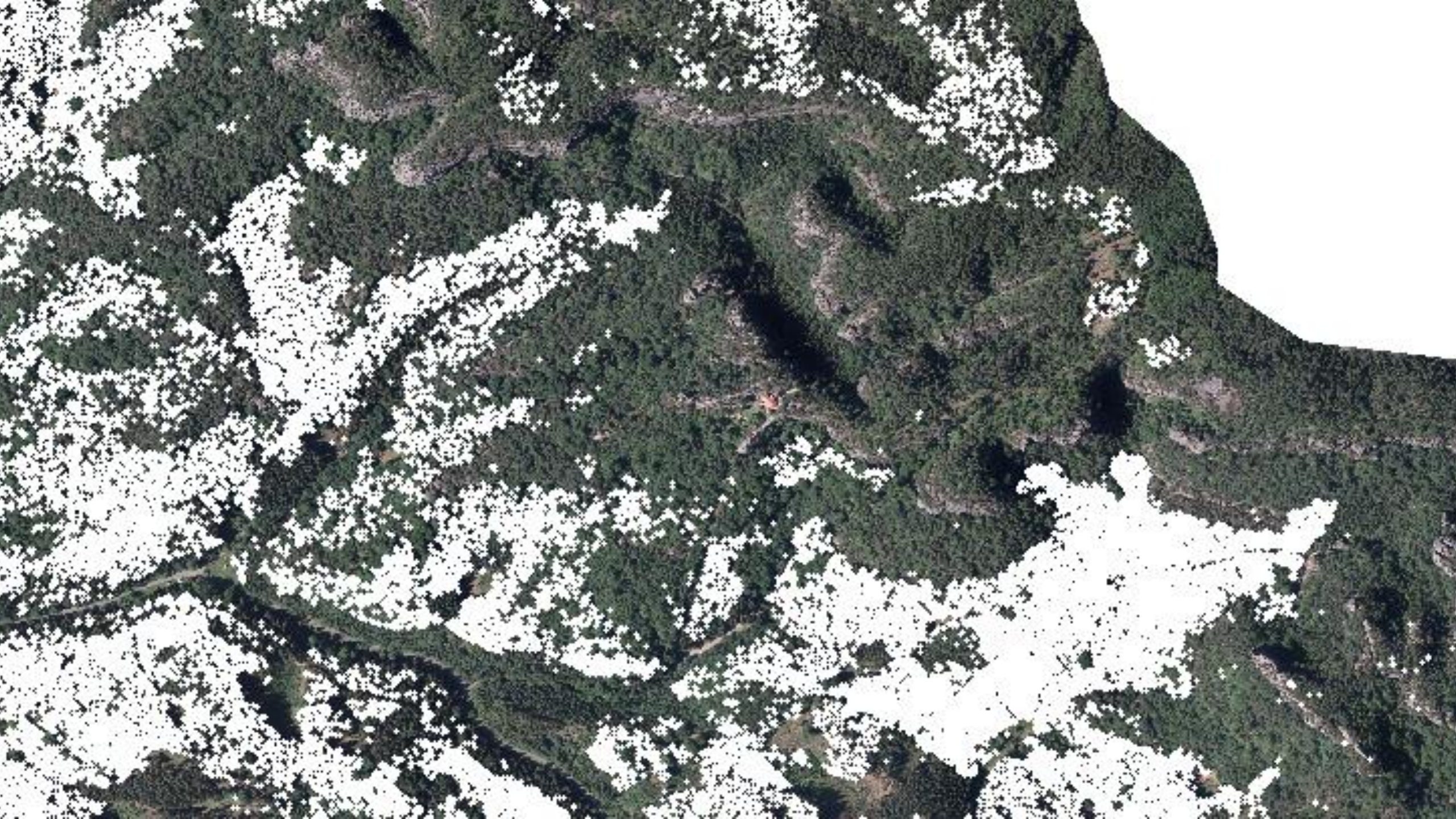

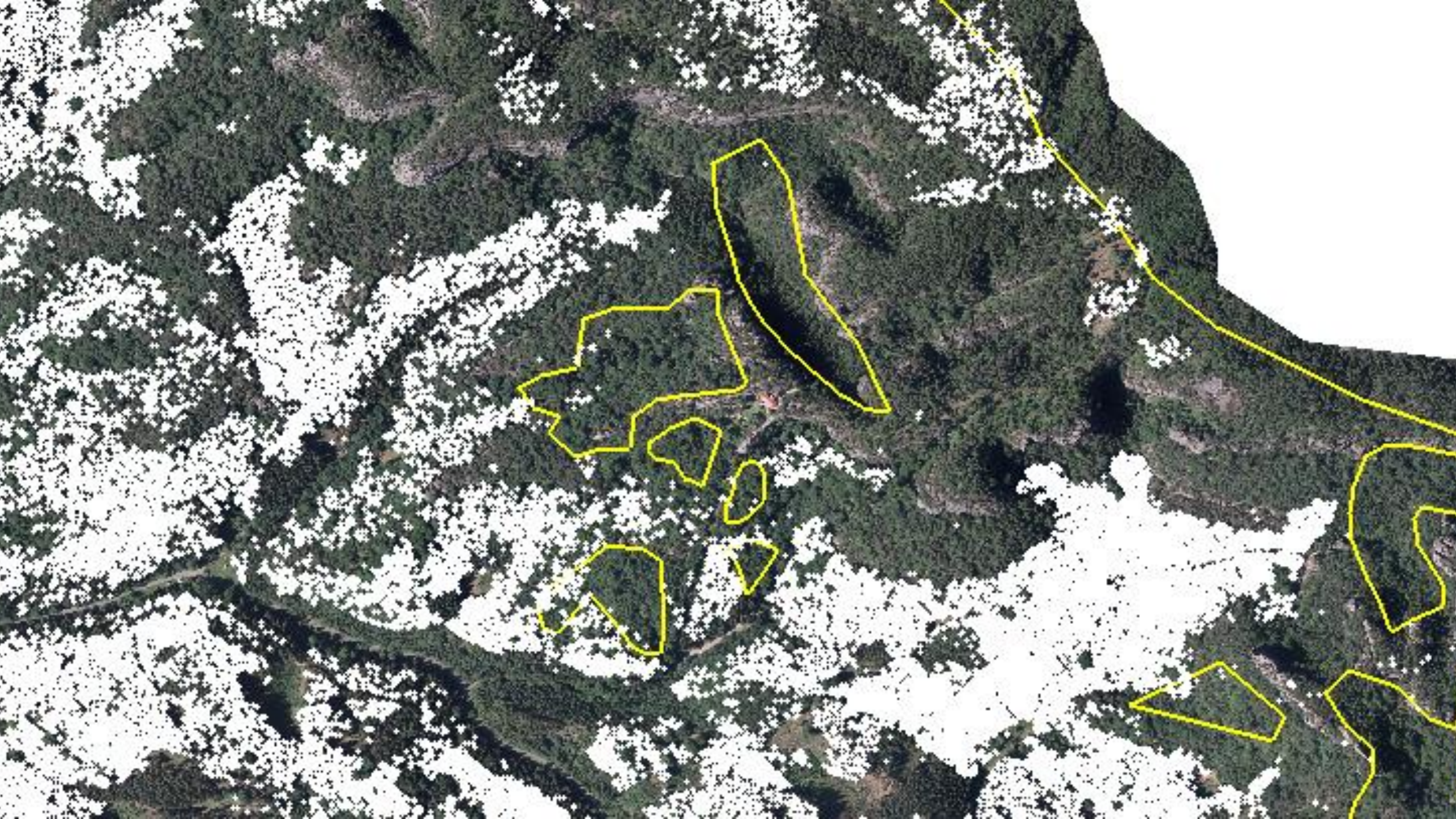

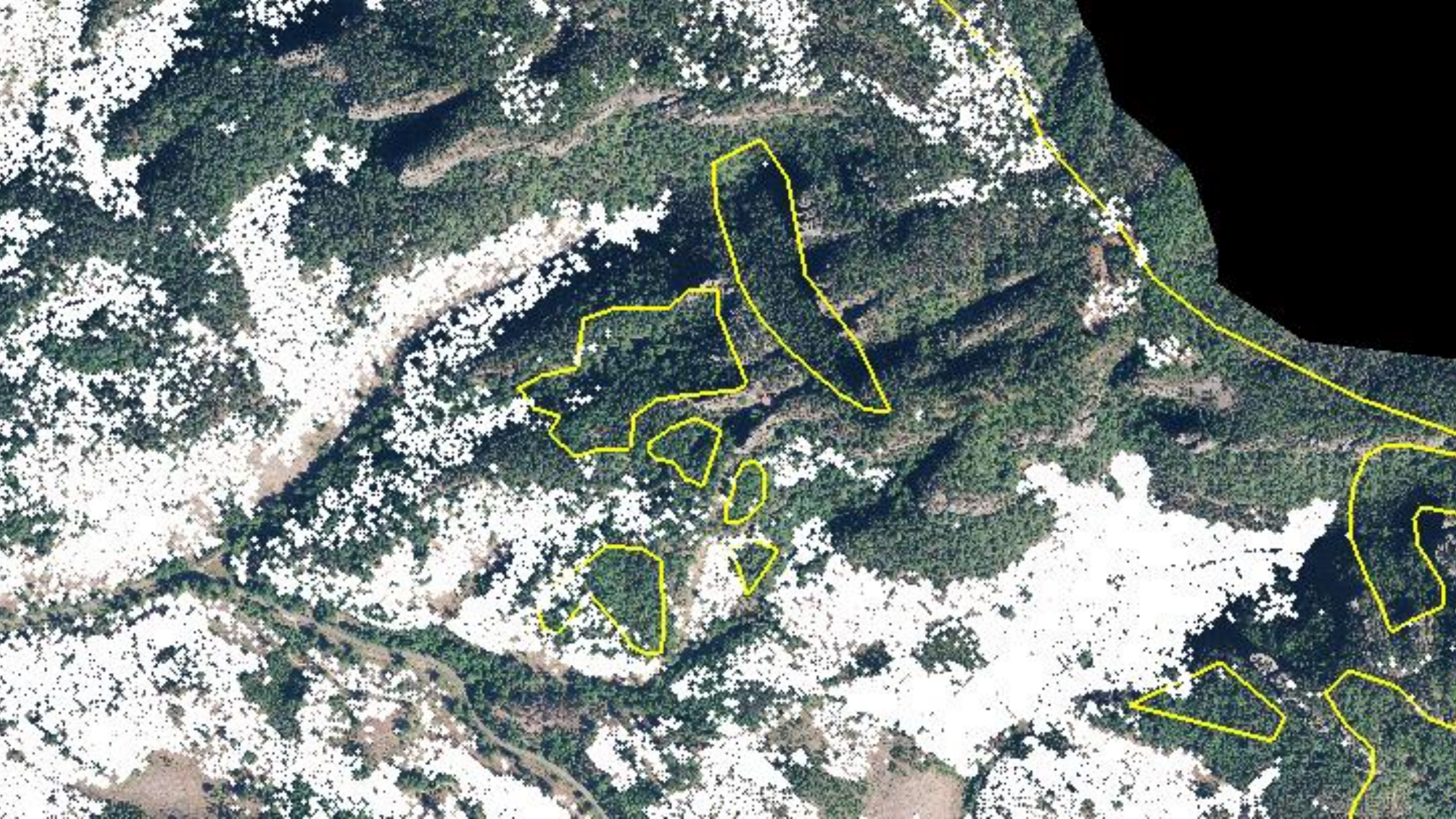

Pravčická brána
441,6
hot.
Tři prameny
Partschenhörner
Křídelní stěna
455,5
Kobylka
316,9
kůl.
bor.
smrk
0,20
5(6)A
Tichá soutěska
Kamenice
smrk
bor.
0,16
441,8
Mezná
sk.
35kV
S

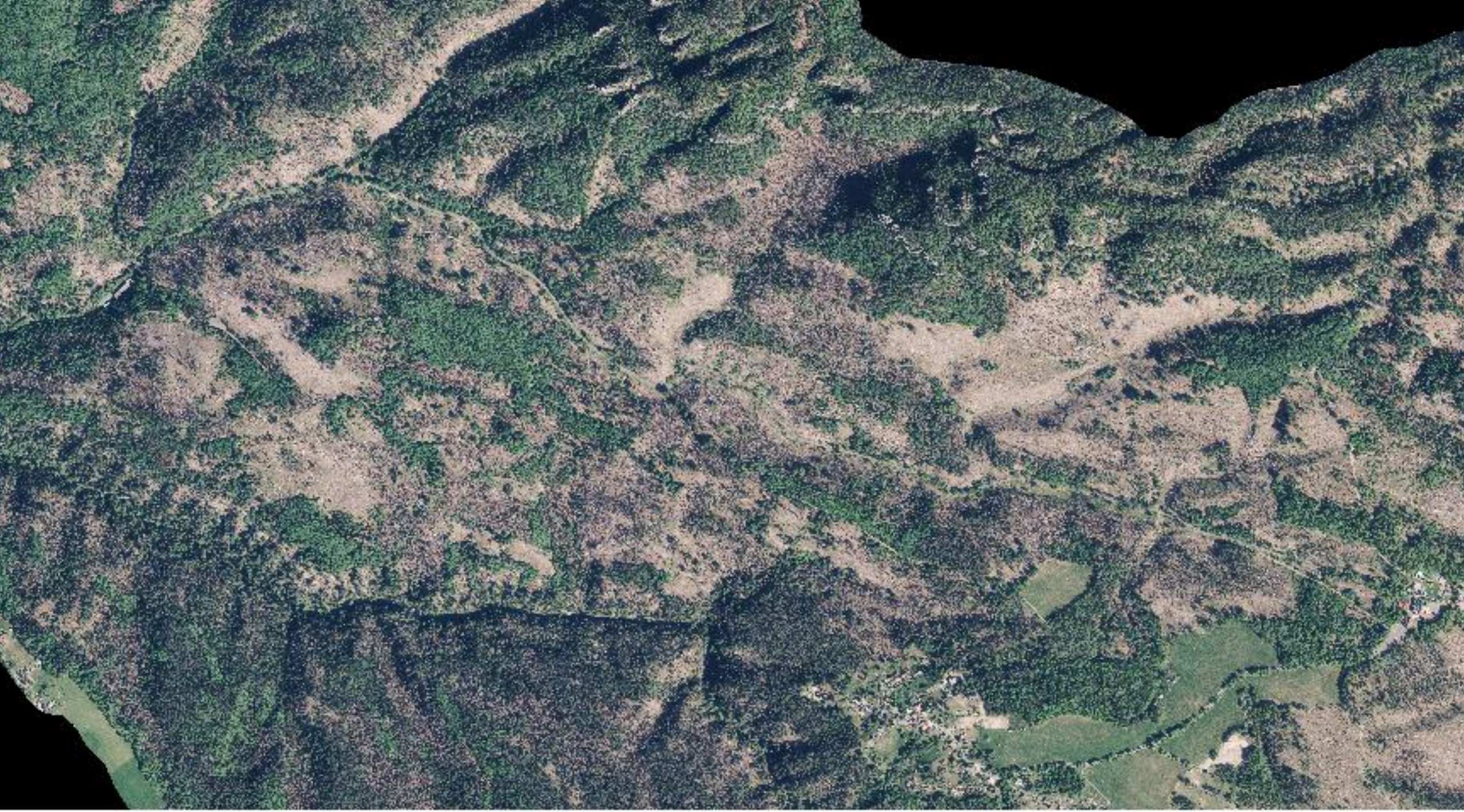

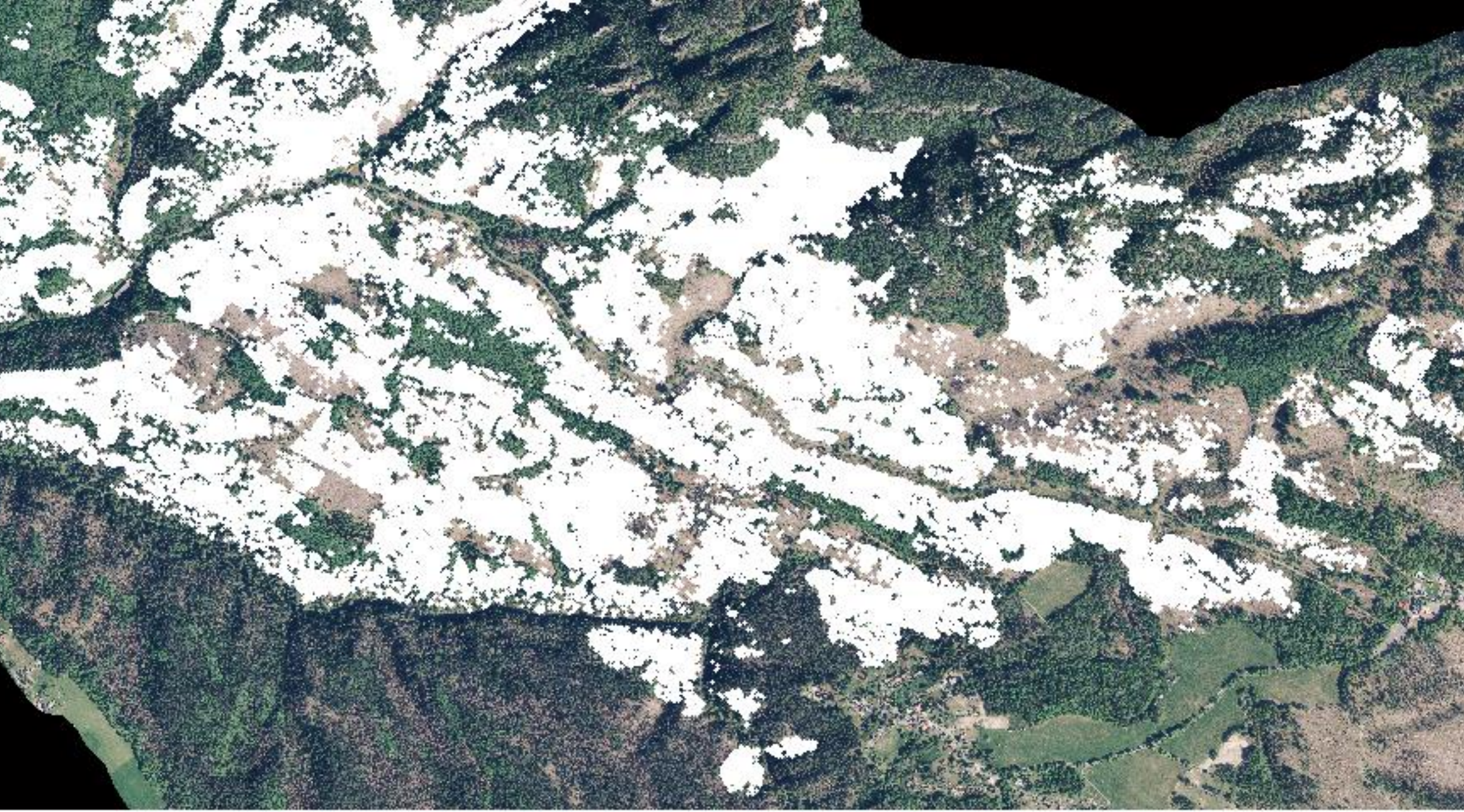

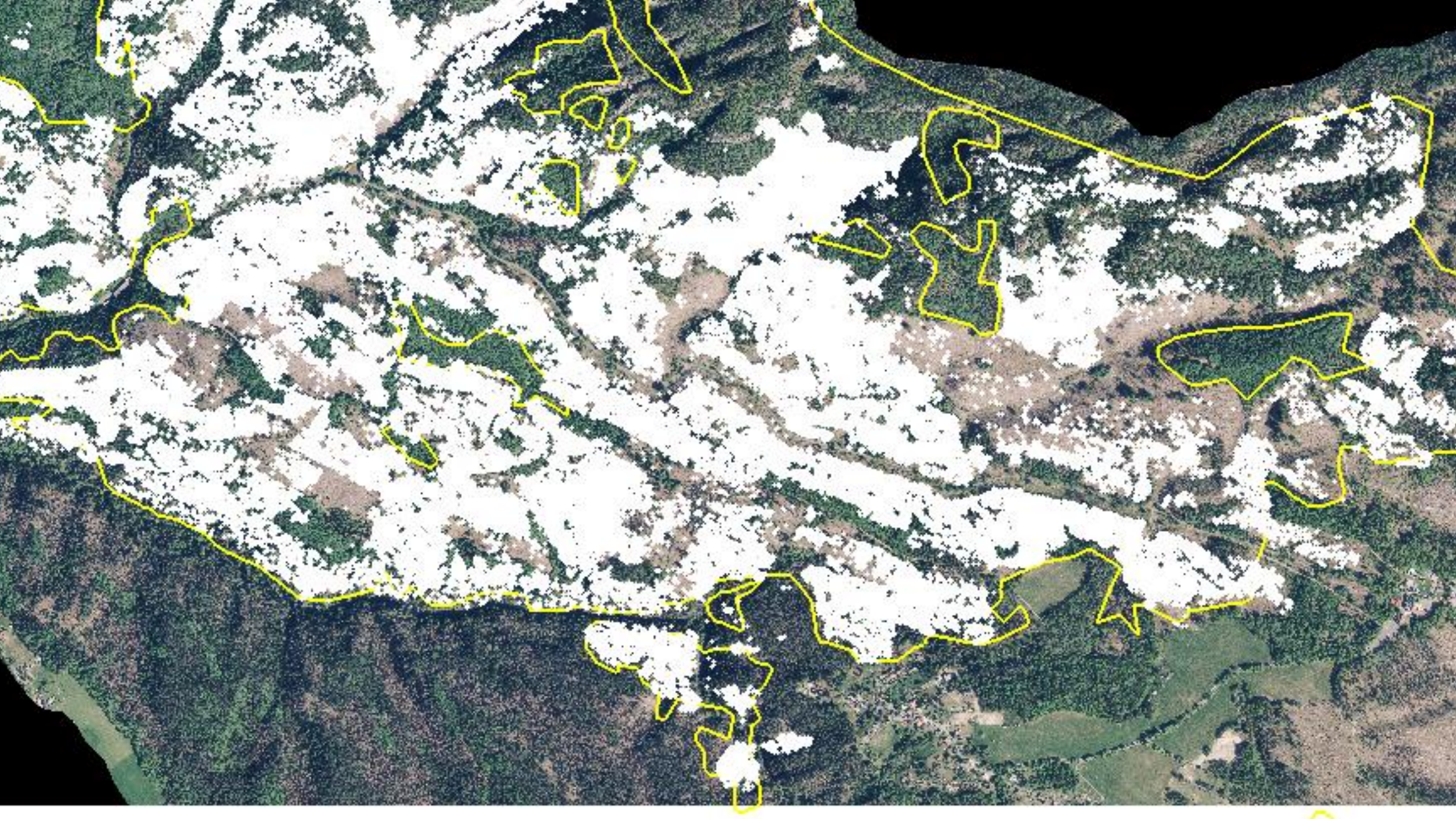

Lýkožrout smrkový – *Ips typographus L.*

- 4,5-5,5 mm, mortalitní parazit – kambioxylofág s mimořádnou gradační schopností – z těchto důvodů je zaveden v legislativě

Vyhláška č. 101/1996 Sb., Vyhláška Ministerstva zemědělství, kterou se stanoví podrobnosti o opatřeních k ochraně lesa
(aktuální stav k 11.5.2018)

Včasnou a účinnou asanací je úkon, kterým se zamezí, aby lýkožrout v kůrovcovém dříví dokončil vývoj nebo toto dříví opustil a napadl další stromy. Včasná a účinná asanace může být provedena mechanicky, například odkorňovacím adaptérem na motorovou pilu, nebo chemicky s využitím insekticidů. Za včasnou a účinnou asanaci se nepovažuje pouhý odvoz kůrovcového dříví.

Lýkožrout smrkový (Ips typographus)

V základním stavu se kontrola tohoto lýkožrouta provádí prostřednictvím odchytových zařízení, které se umisťují v jarním a letním období, a to minimálně 1 kus na každých 20 ha smrkových porostů. Současně se celoročně sleduje výskyt kůrovcových stromů a zabezpečuje se jejich včasná a účinná asanace.

Při zvýšeném stavu se ochrana proti tomuto lýkožroutu ve smrkových porostech provádí pomocí odchytových zařízení. Počet odchytových zařízení k ochraně pro zachycení jarního (prvního) rojení lýkožrouta se stanoví podle kalamitního základu a rovná se početně ekvivalentu 1/10 objemu včas zpracovaného kůrovcového dříví. K takto určenému počtu se přidá jedno odchytové zařízení na každý započatý 1 m^3 kůrovcového dříví, které je lýkožroutem nově částečně nebo zcela opuštěno. Současně se provádí aktivní vyhledávání kůrovcových stromů a zabezpečuje jejich včasná a účinná asanace.

Při kalamitním stavu je primárním cílem zajistit aktivní vyhledávání kůrovcových stromů, jejich včasnou a účinnou asanaci v porostu nebo jejich navazující odvoz ke zpracování, přičemž včasná a účinná asanace proběhne u zpracovatele, případně na náhradních skládkách mimo les. Těžbu kůrovcových souší lze odložit.

Při kalamitním stavu se k ochraně využívá odchytových zařízení minimálně v množství, které odpovídá množství odchytových zařízení pro horní hranici zvýšeného stavu. Podle místních podmínek a s ohledem na zajištění primárního cíle lze počty odchytových zařízení snížit až na úroveň minimálně požadovanou v základním stavu pro zajištění kontroly - využití tohoto postupu lze uplatnit v případě, kdy objem kůrovcového dříví z předchozího roku v průměru překročil 50 m^3 na 5 ha smrkových porostů.

Počet odchytových zařízení pro ochranu se při zvýšeném nebo kalamitním stavu stanoví pro každé ohnisko žíru zvlášť; v případě ojedinělého výskytu pouze jednotlivých kůrovcových stromů je možné jako ohnisko žíru brát všechny kůrovcové stromy na ploše 1 ha.

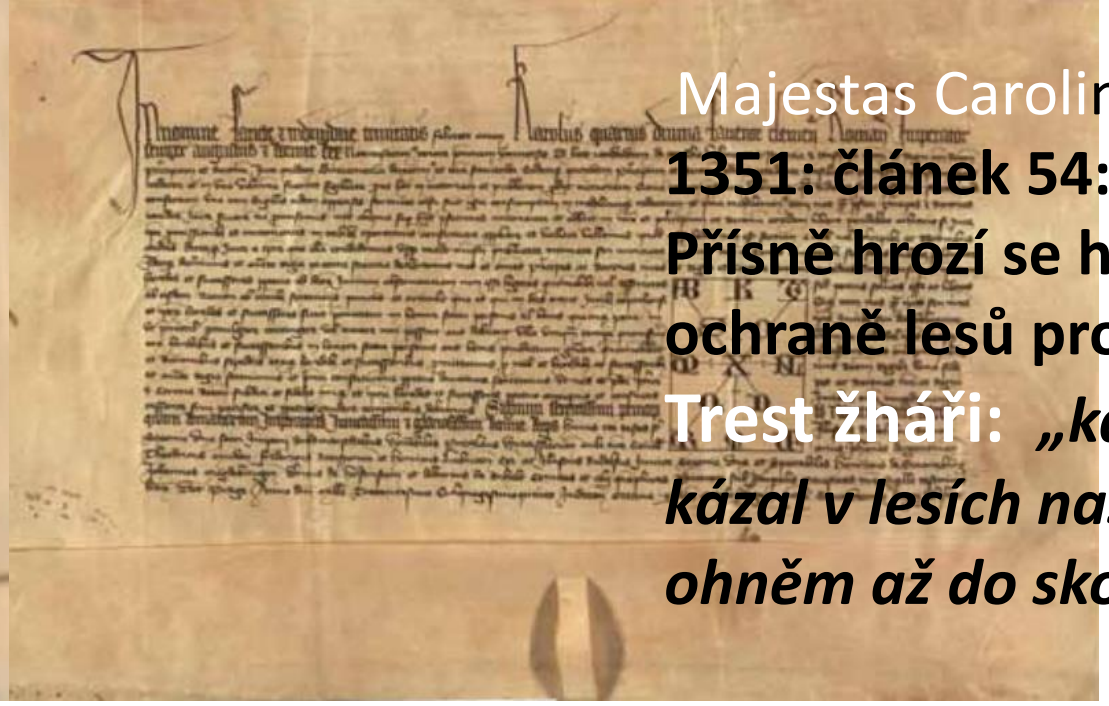

Majestas Carolina (Codex Carolinus), **1350-1351: článek 54:, překlad František Palacký**

Přísně hrozí se hajným a všem, kdož by se proti ochraně lesů provinili.

Trest žháři: ***„kdo by oheň kladl nebo klásti kázal v lesích našich, v dřieví neb kořeny jejich, ohněm až do skonání života pálen má býti…“***

Zákon o ochraně přírody a krajiny č. 114/1992
§ 15 Národní parky
Dlouhodobým cílem ochrany národních parků je ….zajištění nerušeného průběhu přírodních dějů v jejich přirozené dynamice na převažující ploše území národních parků a zachování nebo postupné zlepšování stavu ekosystémů
“Vzhledem k dlouhodobým cílům ochrany národního parku zasažení části území NP požárem, který je především přírodním činitelem a faktorem změny ekosystémů, nepředstavuje v principu negativní dopad na přírodu NP.“ (Ing. Dana Vébrová, vedoucí oddělení monitoringu Správa Národního parku České Švýcarsko, 22.2.2023)

děkuji za pozornost !